

Nr 47

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 86 och 88 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal, m. m.

Genom en den 31 mars 1967 dagtecknad proposition, nr 120, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändrad lydelse av 86 och 88 §§ lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal,

2) lag angående ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 79) om inteckningshavares rätt till betalning ur ersättning, som utgår på grund av brandförsäkringsavtal.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås vissa ändringar i 1927 års lagstiftning om försäkringsavtal m. m., vilka står i samband med införandet av lagen om vad som är fast egendom. Det föreslås att inteckningshavare på oförändrade villkor i övrigt skall få rätt till betalning ur brandförsäkringsersättning, inte som hittills endast för byggnad utan för allt som utgör fast egendom. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1967.

Lagförslagen

De vid propositionen fogade lagförslagen har följande lydelse.

1) Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 86 och 88 §§ lagen den 8 april 1927
(nr 77) om försäkringsavtal

Härigenom förordnas, att 86 och 88 §§ lagen den 8 april 1927 om försäkringsavtal skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

86 §.

Timar brandskada å *byggnad*, som hör till fast egendom, vare den som i egendomen har inteckning för fordran berättigad att, på sätt därom är särskilt stadgat, njuta betalning eller säkerhet, såframt utfallande ersättning överstiger en tiondel av försäkringsbeloppet för *egendomens åbyggnad*.

Timar brandskada å fast egendom, vare den som i egendomen har inteckning för fordran berättigad att, på sätt därom är särskilt stadgat, njuta betalning eller säkerhet, såframt utfallande ersättning överstiger en tiondel av försäkringsbeloppet för *egendomen*.

88 §.

Vad i — — — — — 11 kap. 2 § jordabalken.

Har någon för fordran inteckning i tomträtt eller vattenfallsrätt, och är brandförsäkring tagen å *byggnad*, som hör till tomträtten eller vattenfallsrätten, vare i fråga om inteckningshavarens rätt på grund av försäkringen bestämmelserna i 86 och 87 §§ likaledes tillämpliga.

Har någon för fordran inteckning i tomträtt eller vattenfallsrätt, och är brandförsäkring tagen å *byggnad eller annat*, som hör till tomträtten eller vattenfallsrätten, vare i fråga om inteckningshavarens rätt på grund av försäkringen bestämmelserna i 86 och 87 §§ likaledes tillämpliga.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967 och skall i fråga om ersättning för brandskada, som inträffar därefter, gälla utan hinder av att försäkringsavtalet slutits tidigare eller inteckningen sökts tidigare.

2) Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 8 april 1927 (nr 79) om inteckningshavares
rätt till betalning ur ersättning, som utgår på grund av
brandförsäkringsavtal

Härigenom förordnas, att 1, 2, 4, 6 och 7 §§ lagen den 8 april 1927 om inteckningshavares rätt till betalning ur ersättning, som utgår på grund av brandförsäkringsavtal, skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 §.

Har brandförsäkring tagits å *byggnad*, *hörande till* fast egendom som besväras av sökt eller beviljad inteckning för fordran, vare, i händelse av timad skada, *byggnadens* ägare utan hinder av inteckningen berättigad att själv uppbära ersättningen, där denna ej överstiger en tiondel av det belopp, för vilket brandförsäkring å *egendomens åbyggnad* är gällande.

Har brandförsäkring tagits å fast egendom som besväras av sökt eller beviljad inteckning för fordran, vare, i händelse av timad skada, *egendomens* ägare utan hinder av inteckningen berättigad att själv uppbära ersättningen, där denna ej överstiger en tiondel av det belopp, för vilket brandförsäkring å *egendomen* är gällande.

Är ersättningen — — — — — försäkringsgivaren anmälda.
Sådan inteckningshavare — — — — — uppgivna adressen.

2 §.

Har ersättningsbelopp — — — — — önskar betalning.
Kallelse till sammanträdet skall genom Konungens befallningshavadens försorg minst fjorton dagar förut med posten sändas till *byggnadens ägare* och kända innehavare av fordran, som i denna lag avses, så ock införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten. I övrigt skall i avseende å fördelningen vad i utsökningsslagen stadgas om fördelning av köpeskillning för utmättningsvis såld fast egendom äga motsvarande tillämpning.

Kallelse till sammanträdet skall genom Konungens befallningshavadens försorg minst fjorton dagar förut med posten sändas till *fastighetsägaren* och kända innehavare av fordran, som i denna lag avses, så ock införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten. I övrigt skall i avseende å fördelningen vad i utsökningsslagen stadgas om fördelning av köpeskillning för utmättningsvis såld fast egendom äga motsvarande tillämpning.

4 §.

Är, då skada inträffar, försäkringsgivaren ansvarig i förhållande till inteckningshavaren men ej gent emot *byggnadens* ägare, inträde han, i den mån betalning utfallit å in-

Är, då skada inträffar, försäkringsgivaren ansvarig i förhållande till inteckningshavaren men ej gent emot *den fasta egendomens* ägare, inträde han, i den mån betalning ut-

(Nuvarande lydelse)

teckningens huvudstol, i inteckningshavarens rätt.

För det — — — — —

(Föreslagen lydelse)

fallit å inteckningens huvudstol, i inteckningshavarens rätt.

— — — — — efter uppsägning.

6 §.

Utan hinder därav att, sedan skada timat å försäkrad *byggnad*, skadans belopp blivit efter förhandling mellan försäkringstagaren och försäkringsgivaren fastställt, vare innehavare av inteckning i egendomen, där han ej medgivit ersättningsbeloppets utbetalande, berättigad att hos försäkringsgivaren påyrka, att skadans belopp skall, såvitt hans rätt angår, fastställas i den ordning försäkringsavtalet stadgar. Sådant yrkande skall framställas inom en månad efter det skadan timade eller, därest anmälan om inteckningshavarens namn och adress gjorts hos försäkringsgivaren, inom fjorton dagar efter det inteckningshavaren underrättats om skadebeloppets fastställande. Underrättelse skall anses meddelad, då den blivit till inteckningshavaren avsänd i rekommenderat brev under den uppgivna adressen.

Framställes yrkande — — — — —

Utan hinder därav att, sedan skada timat å försäkrad *fast egendom*, skadans belopp blivit efter förhandling mellan försäkringstagaren och försäkringsgivaren fastställt, vare innehavare av inteckning i egendomen, där han ej medgivit ersättningsbeloppets utbetalande, berättigad att hos försäkringsgivaren påyrka, att skadans belopp skall, såvitt hans rätt angår, fastställas i den ordning försäkringsavtalet stadgar. Sådant yrkande skall framställas inom en månad efter det skadan timade eller, därest anmälan om inteckningshavarens namn och adress gjorts hos försäkringsgivaren, inom fjorton dagar efter det inteckningshavaren underrättats om skadebeloppets fastställande. Underrättelse skall anses meddelad, då den blivit till inteckningshavaren avsänd i rekommenderat brev under den uppgivna adressen.

— — — — — Konungens befallningshavande.

7 §.

Vad i — — — — — 11 kap. 2 § jordabalken.

Har någon för fordran inteckning i tomträtt eller vattenfallsrätt, och är brandförsäkring tagen å *byggnad*, som utgör tillbehör till tomträtten eller vattenfallsrätten, skall i fråga om inteckningshavarens rätt på grund av försäkringen vad i denna lag stadgas äga motsvarande tillämpning.

Har någon för fordran inteckning i tomträtt eller vattenfallsrätt, och är brandförsäkring tagen å *byggnad eller annat* som utgör tillbehör till tomträtten eller vattenfallsrätten, skall i fråga om inteckningshavarens rätt på grund av försäkringen vad i denna lag stadgas äga motsvarande tillämpning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1967 och skall i fråga om ersättning för brandskada, som inträffar därefter, gälla utan hinder av att försäkringsavtalet slutits tidigare eller inteckningen sökts tidigare.

Inledning

I propositionen anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling, inledningsvis följande.

Inträffar brandskada på byggnad, som hör till fast egendom, är enligt 86 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal innehavare av inteckning i egendomen under vissa villkor berättigad till betalning ur ersättning, som utgår på grund av brandförsäkring. De närmare förutsättningarna för denna rätt anges i lagen den 8 april 1927 (nr 79) om inteckningshavares rätt till betalning ur ersättning, som utgår på grund av brandförsäkringsavtal, i det följande benämnd 1927 års lag om inteckningshavares rätt. Enligt denna har inteckningshavare framför egendomens ägare rätt till ersättning som utgår på grund av brandförsäkringsavtal, om ersättningen överstiger en tiondel av det belopp för vilket brandförsäkring på egendomens åbyggnad är gällande.

Rätten till betalning ur ersättning vid brandskada på byggnad avser även försäkrade och brandskadade föremål, som hör till byggnad enligt 3 § lagen den 24 maj 1895 (nr 36 s. 1) angående vad till fast egendom är att hänföra. Detta innebär bl. a., att vid brand i en fabrik inteckningshavare kan få betalning ur försäkringsersättning för skada på sådan maskin som kräver och jämväl vilar på fast från grunden berett underlag, förutsatt att maskinen är brandförsäkrad.

Sistnämnda lag ersätts den 1 juli 1967 av lagen den 29 juli 1966 (nr 453) om vad som är fast egendom (beträffande ikraftträdandet se SFS 1966: 645). En väsentlig nyhet i denna lag är att begreppet fast egendom omfattar all utrustning, som tillförts en fastighet för att huvudsakligen användas där i industriell verksamhet, utom fordon, kontorsutrustning och handverktyg (4 §). Enligt den nya lagen utgör den industriella utrustningen tillbehör till själva fastigheten. Den räknas alltså inte som tillbehör till byggnad, även om den ställts upp i en sådan.

Svenska försäkringsbolags riksförbund har i en framställning den 30 december 1966 till Kungl. Maj:t hemställt om sådana ändringar i försäkringsavtalslagen och 1927 års lag om inteckningshavares rätt att inteckningshavare kan få rätt till betalning även ur ersättning, som avser s. k. industritillbehör.

Efter remiss har yttranden över framställningen avgivits av Svea hovrätt, bankinspektionen, försäkringsinspektionen, kommerskollegium, lagberedningen, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Sveriges jordbrukskassaförbund, Sveriges advokatsamfund, Sveriges industriförbund och Sveriges fastighetsägareförbund.

Riksförbundets framställning

Utskottet hänvisar till propositionen s. 6—7.

Remissyttrandena

Utskottet hänvisar till propositionen s. 7—8.

Departementschefen

Den nya lagen om vad som är fast egendom innebär en betydande utvidgning av kretsen av fastighetstillbehör. Sålunda skall till fastighet som helt eller delvis inrättats för industriell verksamhet höra maskin och annan utrustning, som tillförts fastigheten för att huvudsakligen där användas i den industriella verksamheten. Undantagna är endast fordon, kontorsutrustning och handverktyg.

Att den nya lagen knyter den industriella utrustningen som tillbehör direkt till själva fastigheten och inte till byggnad, där den finns uppställd, innebär att kretsen av byggnadstillbehör minskar i jämförelse med vad som nu gäller enligt 1895 års lag om vad till fast egendom är att hänföra. Enligt sistnämnda lag utgör bl. a. viss tyngre maskinell utrustning byggnadstillbehör. Om en brandförsäkrad sådan maskin skadats genom brand, har in-teckningshavaren på lagen kunnat grunda rätt till betalning ur försäkrings-summan. Under anförande att sådan möjlighet inte kommer att stå till buds, sedan den nya lagen om vad som är fast egendom trätt i kraft, har Svenska försäkringsbolags riksförbund yrkat, att in-teckningshavares rätt skall utsträckas till att gälla även försäkringsersättning avseende s. k. industritillbehör.

Den begärda lagändringen har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av alla remissinstanser. Jag biträder den uppfattning, som allmänt kommit till uttryck i remissyttrandena, att det skulle innebära en olämplig försvagning av in-teckningshavarens ställning, om hans utsikter till betalning vid brandskada minskar i förhållande till vad som gäller f. n. Såsom framhållits från flera håll innebär övriga bestämmelser i försäkringsavtalslagen, främst 54 §, inte något tillfredsställande skydd, eftersom de inte har tvingande karaktär.

Ett syfte med den nya lagstiftningen om vad som är fast egendom är att stärka fastighetskrediten. Detta talar snarast för att in-teckningshavares möjligheter att få betalning ur brandförsäkringsersättning för skadad egendom bör vidgas. Det är därför naturligt att önskemålet om lagändring inriktar sig på att betalningsrätten skall omfatta ersättning för skadade indu-

strittillbehör, även om dessa till äventyrs inte tillförts byggnad utan ställts upp i det fria.

Jag har med hänsyn till det anförda ingenting att erinra mot att betalningsrätten utsträcks till att omfatta ersättning för försäkrade och skadade industritillbehör. Som försäkringsinspektionen framhållit kan det emellertid diskuteras om man bör stanna här. Inspektionen ifrågasätter, om inte allt som utgör fast egendom och är brandförsäkrat bör kunna omfattas av in-teckningshavares rätt till betalning ur försäkringsersättning. Som exempel nämns skog.

Förarbetena till försäkringsavtalslagen och 1927 års lag om in-teckningshavares rätt synes ge vid handen, att anledningen till att en särreglering rörande in-teckningshavares rätt begränsades till att avse ersättning för brandskadad byggnad och tillbehör därtill närmast var att praktiskt behov av en tvingande reglering ansågs föreligga endast i fråga om sådan egen-dom. Efter vad erfarenheten sedermera visat synes emellertid behovet av skydd för in-teckningshavare såvitt avser exempelvis ersättning för brand-skadad skog ha ökat i hög grad. Skogsförsäkringen har nämligen fått betydligt större omfattning än tidigare. En utvidgning av in-teckningshavares skydd torde inte medföra någon egentlig olägenhet. Visserligen minskar fastighetsägarens möjligheter att själv få ut försäkringsbelopp för vissa slag av egendom men samtidigt bör fastighetens kreditvärde stiga, vilket får anses fördelaktigt för honom. Vid sådant förhållande föreligger enligt min mening ingen anledning att längre inskränka in-teckningshavares skydd genom att av den fasta egendomen urskilja viss sådan, beträffande vilken in-teckningshavare vid brand inte åtnjuter skydd. Jag föreslår därför att in-teckningshavare på oförändrade villkor i övrigt får rätt till betalning ur all ersättning som på grund av brandförsäkring utgår vid skada på fast egen-dom. Att märka är härvid att möjligheterna att få ut betalning naturligtvis är begränsade såvitt avser byggnad, maskiner eller skog med hänsyn till storleken av försäkringsbeloppet för vart och ett av dessa olika slag av egendom. Vid bestämmande av om utfallande ersättning överstiger en tion-del av försäkringsbeloppet för egendomen och in-teckningshavaren följ-aktligen är berättigad att få betalning ur ersättningen synes däremot andelen böra fastställas med hänsyn till försäkringsbeloppet för all försäkrad fast egendom.

Motsvarigheten till vad nu sagts med avseende på rätt till betalning ur försäkringsbelopp, som avser fast egendom, bör gälla rätt till betalning ur ersättning för byggnad eller annat som hör till tomträtt eller vattenfalls-rätt.

Lagrådsbehandlingen

Lagrådet har lämnat de dit remitterade förslagen till lagändringar utan erinran. Lagförslagen har kompletterats med av lagrådet föreslaget tillägg till ikraftträdandebestämmelserna. Därjämte har vidtagits en mindre reaktionell ändring.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot de framlagda lagförslagen och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 120.

Stockholm den 11 maj 1967

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK ALEXANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Alexanderson, Göran Karlsson, Svante Kristansson, Erik Jansson, Åkesson, Hermansson*, fru Landberg och herr Svenungsson;

från andra kammaren; herrar Levin, Johansson i Torp*, Nyberg, Grebäck, Hedin, Persson i Tandö, fröken Anderson i Lerum och herr From.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.